

Academicianul Marius Porumb, prestigios istoric de artă al României*

Acad. **Sabina Ispas**

Președinta Secției de arte, arhitectură și audiovizual

Academia Română, cel mai înalt for de consacrare științifică și culturală al țării, reunește personalități, care se bucură de recunoaștere unanimă, din domeniile științei și culturii, din România și din afara țării. Prioritare între preocupările membrilor săi sunt cultivarea și promovarea valorilor științifice și culturale naționale și universale, a principiilor democratice și a celor etice, sprijinirea liberei circulații a ideilor în științe, arte și litere, având la bază o eficientă organizare și coordonare a cercetărilor fundamentale și avansate. Semn al aprecierii, respectului și afecțiunii pe care o avem față de aceste personalități meritoase este omagierea pe care le-o aducem în momente de referință ale existenței lor. Un astfel de prilej ne este oferit astăzi când, în Aula Academiei Române, marcăm, solemn, împlinirea a 80 de ani de viață (este născut pe 9 octombrie 1943), 60 de ani dedicați studierii istoriei artei și 30 de ani de când a fost ales membru al Academiei Române, pentru acad. Marius Porumb.

Prestigios istoric de artă al României, format la școala clujeană, având între predecesori pe Coriolan Petranu și acad. Virgil Vătășianu, este, la rândul său, nu numai un continuator, ci și un „fondator” și un formator pentru diverse direcții de cercetare și interpretare, domeniul care l-a preocupat, cu precădere, fiind arta medievală și premodernă românească. Arealele culturale ale Ardealului, Maramureșului, Crișanei și Banatului sunt în centrul atenției sale, fiind interesat, cu deosebire, de arhitectura construcțiilor sacre din lemn și zid, pictura murală, icoanele ortodoxe, implicit cele atât de caracteristice pentru spațiul

transilvan realizate pe sticlă – teza sa de doctorat se intitulează *Icoane românești din Transilvania* –, lucrări în argint, ferecături de carte și altele. Cu erudiție și sensibilitate a scos în evidență valoarea artei românești transilvănene, personalitatea zugravilor, acei artiști, de atâtea ori anonimi, fiind des analizată în studiile pe care le-a elaborat. Activitatea sa – având în centru cercetarea științifică în domeniile istoriei artei, ale celor asociate acesteia și valorificarea rezultatelor sub mai multe forme, implicit prin participări la manifestări științifice naționale și internaționale – excelează și în plan editorial, publicistic, didactic; a susținut cursuri la universitățile importante din Cluj, București, Chișinău și coordonează doctorate din domeniul istoriei artei. Domnia-sa este implicat activ în acțiuni de protecție, conservare și restaurare a construcțiilor și obiectelor de tezaur aparținând sferelor sale de interes cultural și, nu în ultimul rând, managementului instituției academice de cercetare a Filialei din Cluj-Napoca a Academiei Române, Institutul de Arheologie și Istoria Artei. A publicat numeroase studii, articole și, cu deosebire, cărți de referință în care valorifică experiența și informația dobândite de-a lungul numeroșilor ani consacrați studiului. Pentru aprofundarea și contextualizarea cercetărilor sale a desfășurat și o intensă documentare de teren. A efectuat călătorii de studii în Italia, Grecia, Franța, Ungaria, Germania și specializări în Italia, la Ravena și Bari.

Cităm numai câteva dintre lucrări: *Bisericile din Feleac și Vad, două ctitorii moldovenești din Transilvania* (1968), *Icoane din Maramureș*

*Alocuțiune susținută la simpozionul omagial „Academician Marius Porumb – 80”
(17 octombrie 2023, Aula Academiei Române)

(1981), *Pictura românească din Transilvania* (1981), *Studii de istoria artei* (1982 – în colaborare), *Biserica arhiepiscopală din Feleac* (2003), *Biserica episcopală din Vad* (2004), *Ștefan cel Mare și Transilvania. Legături culturale și artistice moldo-transilvane în sec. XV–XVI* (2004), *Patrimoniul cultural al României: Transilvania* (2004-coautor), *Biserici de lemn din Maramureș* (2005), *Cetatea Călnic* (în colaborare 2007), *Orgile din România* (coautor, 2008), *Cercetarea academică clujeană – Tradiție și performanță* (editor și coautor, 2016), *Membrii Academiei Române din Transilvania, 1866–2016, Dicționar* (coautor, 2016), *Arta din România. Din preistorie în contemporaneitate*, 2 vol., editori Răzvan Theodorescu și Marius Porumb (2018).

Recunoașterea științifică, culturală și socială de care se bucură acad. Marius Porumb se poate certifica și prin numeroasele funcții și responsabilități ce i-au fost încredințate de-a lungul timpului, între care cităm: membru al Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor, al Consiliului Internațional pentru Protecția Monumentelor Istorice al UNESCO (ICOMOS), al Consiliului Internațional de Istoria Artei (CIHA), al Comisiei Naționale a Monumentelor, al Consiliului Științific al Muzeului de Artă din Cluj-Napoca, al Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei și al Muzeului Etnografic al Transilvaniei, vicepreședinte și președinte al Comisiei Naționale a Monumentelor Istorice, membru al Institutului Magna Graecia din Taranto și al Arbeitskreis für Siebenburgische Landeskunde e. V. Heidelberg; este fondator și redactor responsabil al revistei de artă medievală „Ars Transsilvaniae” și președinte al Asociației cu același nume din România, președinte al Asociației pentru Relații Culturale între România și Italia (ARCRI), președinte executiv al Fundației „Virgil Vătășianu”. Face parte din mai multe colegii de redacție ale publicațiilor de specialitate.

Aceeași recunoaștere o certifică numeroasele distincții cu care a fost onorat: Cavaler al Ordinului Literelor și Artelor al Republicii Franceze, Ordinul Național Steaua României în rang de Cavaler (2002) și în rang de Ofițer (2016), Crucea Transilvană oferită de Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Vadului, Feleacului și Clujului, Crucea Voievodală a Maramureșului oferită de Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmărlui, Meritul Academic conferit de Academia Română, Premiul „George Oprescu” al Academiei Române, *doctor honoris causa* al Universității din Oradea, Senator de Onoare al Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, Diploma de onoare a Patriarhiei Ortodoxe Române, Diploma de onoare a Universității „1 Decembrie 1918” din Alba-Iulia, Diploma de onoare și medalia Arhivelor Statului din Cluj, cea a Muzeului Național Cotroceni, a Muzeului Județean Maramureș și Diplome de excelență oferite de Consiliul Județean Maramureș și de Prefectura Județului Maramureș. Este *cetățean de onoare* al municipiilor Cluj-Napoca, Baia Mare și al comunelor Vad și Călnic. Nu am citat lista tuturor formelor de recunoaștere a meritelor sale pe care le-au certificat diferite instituții și structuri culturale.

Personalitate savantă complexă, dispersatoare de cunoaștere, atașat de valorile naționale, de promovarea și protejarea lor, este cel pe care acad. Răzvan Theodorescu l-a numit „învățățul patriot”, înzestrat cu „vocație de savant și de ctitor cultural”, vădită, cu deosebire, prin fondarea admirabilului centru internațional *Cetatea Călnic*, „model în domeniul protejării patrimoniului prin revitalizarea ansamblului de arhitectură medievală”, precum și prin întemeierea revistei de artă veche din România, „Ars Transsilvaniae”.

Omagiem, aici, acum, această personalitate culturală și îi urăm, după cuviință, cu tot respectul însoțit de admirația și afecțiunea noastră, *La mulți ani!*